

Udskrift af dombogen

DOM

Afsagt den 28. juni 2016 i sag nr. BS 1A-3943/2014:

Sagsøger

Adresse 1

By 1

Spanien

mod

Sagsøgte 1

Adresse 2

By 2

og

Gyldendal, Nordisk Forlag A/S

Klarebodeme 3

1115 København K

Sagens baggrund og parternes påstande

Denne sag vedrører en udtalelse om sagsøger: "Han var skyld i, at flere østtyske borgere havnede i østtyske fængsler". Udtalelsen er fremsat af Sagsøgte 1 i dennes bog "Titel", udgivet af sagsøgte 2, Gyldendal, i 2014. Sagsøger har påstået udtalelsen mortificeret og de sagsøgte straffet samt dømt til at betale sagsøger erstatning og afholde omkostningerne ved offentliggørelse af dommen.

Begge de sagsøgte har påstået sagen afvist.

Sagsøger har nedlagt påstand om principalt at sagen ikke afvises, subsidiært at sagen ikke afvises f.s.a. stævningspåstand 1.1 "Følgende af Sagsøgte 1 i bogen Titel udgivet på Gyldendals forlag i 2014, side 506, fremsatte udtalelse om sagsøger mortificeres "Han var skyld i, at flere østtyske borgere havnede i østtyske fængsler."

Dommen indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling, jf. retsplejelovens § 218 a.

Parternes synspunkter

Sagsøgte 1 har til støtte for afvisningspåstanden anført følgende i sit svarskrift side 3, sidste afsnit, og side 4, første afsnit:

Der påstås endvidere afvisning, idet det gøres gældende, at såvel Landsret

som Højesteret har afgjort spørgsmålet en gang tidligere, og at sagsøger derfor ikke på ny kan anlægge sag om samme emne.

Som det er fastslået i ovennævnte afgørelser, er udsagnet rigtigt, og det må ved sagens afgørelse lægges til grund, at der er ført sandhedsbevis for udsagnets rigtighed.

Sagsøgte har endvidere i processkrift af 12. november 2015 vedrørende afvisningspåstanden anført:

For så vidt angår [Sagsøgte 1's] afvisningspåstand henvises der til svarskrift af 22. oktober 2014, særligt til det i svarskriftet på side 3, sidste afsnit, og side 4, første afsnit, anførte.

Afvisningspåstanden støttes primært på, at retterne flere gange, senest ved Højesteretsdom UfR 2003.71H har forholdt sig til de af sagen omhandlede udsagn og fastslået, at udsagnene er korrekte. Der henvises til bilag C samt processkrifterne fremlagt i bilag D.

De udsagn sagsøger på ny ønsker prøvet ved retten, er således fastslået som korrekte udsagn i de tidligere afgørelser og de fremlagte bilag.

Sagsøgte 1's gengivelse af disse udsagn er ikke ærekrænkende, idet der er tale om korrekte, veldokumenterede udsagn.

Udsagnenes rigtighed er prøvet og bevist ved de tidligere retsafgørelser. Sagsøger kan således ikke have en rimelig berettiget retlig interesse i at få udsagnene prøvet på ny, idet bemærkes, at der ikke er fremført nye bevisligheder eller andre omstændigheder, der godtgør, at forholdene skulle have ændret sig siden afsigelsen af de omtalte domme, hvilke domme har retskraft for sagens parter - ikke mindst for sagsøger. Der henvises til præmisserne i Østre Landsrets dom af 19. november 2003 (bilag 3). Endvidere henvises til bilag D, der udgør bilagene i den nævnte landsretssag.

Særskilt henvises der til de udsagn, der er taget under påkendelse i forbindelse med landsretssagen (stadfæstet af Højesteret).

Sagsøgte 1's overordnede synspunkt er således, at sagsøger ikke kan indbringe et spørgsmål for retten om nøjagtig samme emne, når spørgsmålet en gang tidligere retskraftigt er afgjort af byret, landsret og Højesteret.

Subsidiært gøres det til støtte for påstanden gældende, at sagsøger med den personlige vandel, sagsøger har, ikke kan påberåbe sig beskyttelse i henhold til straffeloven mod ærekrænkelser.

Sagsøgte Gyldendal har i sit svarskrift tilsluttet sig [Sagsøgte 1's] anbringender vedrørende afvisning og endvidere i processkrift af 12. novem-

ber 2015 vedrørende afvisningspåstanden anført:

Til støtte for den nedlagte påstand om afvisning gøres det gældende, at spørgsmålet allerede er blevet afgjort af både Landsretten og Højesteret. Sagsøger kan derfor ikke anlægge en ny sag, der handler om det samme. Jeg henviser i den forbindelse til det af **Sagsøgte 1** i svarskriftet anførte sammen med de fremlagte bilag.

Sagsøger har til støtte for sine påstande anført følgende:

Præcisering af de retlige spørgsmål, der er omfattet af afgørelsen vedr. afvisning.

Sagsøgte 1 har i sit svarskrift nedlagt påstand om sagens afvisning ud fra følgende argumentation:

- a. "...sagsøger med den historik sagsøger har omkring sin person ikke kan have en retlig interesse i at få fastslået, at den ene sætning i sagsøgers værk, "**Titel**" krænker sagsøgers ære", jf. svarskriftet side 3, næstsidste afsnit.
- b. "det gøres gældende, at såvel Landsret som Højesteret har afgjort spørgsmålet en gang tidligere, og at sagsøger derfor ikke på ny kan anlægge sag om samme emne.", jf. svarskriftet side 3, sidste afsnit.

Sagsøgte 2, Gyldendal A/S, har i sit svarskrift uden yderligere argumentation tilsluttet sig anbringenderne i sagsøgte 1's svarskrift, herunder anbringenderne for påstanden om sagens afvisning.

Der ses ikke fra de sagsøgte at være gjort øvrige anbringender gældende vedr. den fremsatte afvisningspåstand, og jeg forholder mig derfor i nærværende processkrift/skriftlige procedureindlæg udelukkende til de ovennævnte anbringender.

...

Retlig interesse.

Sagsøgte har ikke udelukkende nedlagt påstand om, at den påklagede sætning, "*Han var skyld i, at flere østtyske borgere havnede i østtyske fængsler*", jf. stævningspåstand 1.1., krænkede og/eller krænker sagsøgers ære.

Sagsøger har også krævet udtalelsen mortificeret som retsstridig efter dansk rets almindelige mortifikationsadgang, der ikke kræver at nogens ære er gået for nær som betingelse for mortifikation.

Der henvises til bl.a. Kommenteret straffelov, speciel del, 10. omarbejdede udgave, 2012, side 501, hvor det anføres, at mortifikation ikke kræver særlig

hjemmel, og at retten derfor kan mortificere retsstridige ytringer, som ikke er ærekrænkelser, og til Knud Waaben, Strafferettens Specielle del, Thomson/GAD Jura, 5. udgave, 1999, side 234, hvor det anføres, at der udenfor straffelovens (strfl.) § 273, stk. 1, gælder en ulovbestemt fakultativ adgang for domstolene til at anvende mortifikation af ytringer, der har et påstandsinhold og er ubeviste, f. eks. udtalelser der krænker privatlivet eller er egnede til at påføre nogen skade.

Der henvises endvidere til Stephan Hurwitz, Kriminalret, Almindelig del, G.E.C. Gads Forlag, 1952, side 617, hvor det anføres:

”Udenfor området af ærefornærmelser kan domstolene, uden at særlig lovhjemmel hertil er fornøden, kende urigtige, skadegørende udtalelser ubeføjede, når tilstrækkelig retlig interesse i en sådan mortifikation foreligger.”

De sagsøgte argument om afvisning på grund af, at sagsøgte ikke har retlig interesse i at få fastslået, at hans ære er krænket, bør således forkastes for så vidt angår stævningspåstand 1.1. allerede af den grund, at det til påkendelse af påstand 1.1. ikke kræves, at sagsøgers ære er krænket.

Det gøres gældende, at sagsøgers ære er krænket, således at ej heller stævningspåstand 1.2., 1.3., 1.4. og 1.5. skal afvises.

Det gøres gældende, at sagen ikke i sin helhed kan afvises, hvis der ikke er baggrund for at afvise alle de nedlagte påstande, men at sagen skal fremmes for så vidt angår de delelementer, som retten ikke har fundet grundlag for at afvise.

Den opfattelse, som advokat Németh i sit svarskrift har rejst til støtte for sin afvisningspåstand, nemlig at

”... sagsøger med den historik sagsøger har omkring sin person ikke kan have en retlig interesse i at få fastslået, at den ene sætning i sagsøgers (skulle være sagsøgte 1s) værk, ” [redacted] Titel ” krænker sagsøgers ære.”,

og som to afsnit højere oppe i svarskriftet beskrives, således at

”Sagsøgers personlighed/personlige vandel gør, at det er særdeles tvivlsomt, hvorvidt sagsøger overhovedet kan påberåbe sig den beskyttelse Straffeloven giver mod æreskrænkelser. Overordnet gøres det gældende, at sagsøger med den personlige vandel han har udvist ikke har en ære, der overhovedet kan krænkes.”,

strider imod hidtidig retsopfattelse, jf. kommenteret straffelov, l.c., side 475, hvorefter det er uden betydning, om den krænkede er særlig hårdhudet eller

følsom, og hvorefter der ikke er mennesker, der er æresløse. Der henvises i den kommenterede straffelov til U.1958.644 ØLD, hvor en påstand om at der "må kræves et vist mindstemål af social standard for at blive beskyttet" ikke blev taget til følge.

Ex tuto gøres det gældende, at sagsøger ikke har en anløben holdning om ret og moral, og at sagsøgte advokats udtalelse herom principielt konstituerer endnu en injurie, idet det afgørende for dette netop er, om den fornærmede anses som moralsk belastet af det omgivende samfund, jf. kommenteret straffelov, l.c., side 471, ligesom advokat Némeths indirekte beskrivelse af sagsøger i sit svarskrift side 5 som "ussel stikker" konstituerer en ny og selvstændig injurie. Det anerkendes at der er en vis videre ytringsfrihed for den advokat, der i sin iver efter at forsvare sin klient, går længere end det tillades for andre, og advokat Némeths nævnte udtalelser vil derfor ikke blive gjort til genstand for særlige retlige reaktioner.

Sagsøgte 1 har i sit svarskrift anført følgende:

"Det er enestående og aldeles uacceptabelt at sagsøger gang på gang kan forulempe det danske retssystem med meningsløse sager, som sagsøger taber hver gang. Det vil desværre fortsætte så længe der findes danske advokater der vil påtage sig den type sager."

Uanset at de sagsøgte ikke klart har anført, hvilken relevans nævnte udtalelse har for sagen, finder jeg anledning til at fremsætte følgende kommentarer hertil:

Udsagnet er usandt. Sagsøger har aldrig ført meningsløse sager, ligesom han ej heller har tabt sagerne hver gang. Faktisk har han vundet de fleste af de få sager, som han har anlagt. Når han har anlagt en sag, er det sket efter grundig juridisk vurdering fra hans tidligere [redacted] Advokat 1 [redacted] eller fra undertegnede. I injurienesagen mod Ekstra Bladet (U.2004.698Ø), som han tabte, bevilgede Procesbevillingsnævnet fri proces, hvilket indebærer, at Procesbevillingsnævnet må have ment, at sagsøger havde rimelig grund til at anlægge sagen og rimelig udsigt til at vinde den.

De sagsøgte har ikke dokumenteret, at sagsøger har anlagt meningsløse sager, som har forulempet retssystemet, at sagsøger har tabt alle tidligere sager, og de sagsøgte har end ikke oplyst de sager, som der hentydes til. Det kan - i hvert fald på det foreliggende grundlag - ikke lægges til grund, at sagsøger tidligere har ført meningsløse sager, at sagsøger har forulempet det danske retssystem eller at sagsøger har tabt alle tidligere sager.

Påstanden om, at sagsøger har tabt alle sager, er i øvrigt notorisk forkert. Til illustration vedlægges som bilag 10 kopi af domsudskrift fra Københavns Byret (sag. nr. BS 7A-15354/2002), hvor Ekstra Bladets ansvarshavende redaktør [redacted] Person 1 [redacted] blev dømt for bagvaskelse, jf. strfl. § 268. Det bemærkes at Ekstra Bladet forinden sagsøger anlagde sag havde modtaget kritik i Pres-

senævnet for overtrædelse af de presseetiske regler. (Sag nr. 69/2002).

Den nævnte opfattelse af sagsøger, som advokat Németh med sine ovennævnte udtalelser gør sig til eksponent for, og som må antages at have sin rod i netop det påklagede udsagn i stævningens påstand 1.1., understreger imidlertid, at sagsøger har en retlig interesse i at få udtalelsen mortificeret.

Retskraft.

Indledningsvist bemærkes, at reglerne om retskraftens udstrækning normalt kun kan begrænse sagens parter og deres successorers adgang til på ny at få påkendt det samme spørgsmål. Der henvises til bl.a. Lindenkrone og Werlauff, Dansk retspleje, 6. udgave, Karnov Group, 2014, side 400.

Det gøres gældende, at der ikke er baggrund for at anvende princippet *ne bis in idem* i forhold til denne sags sagsøgte, idet de ikke har været impliceret i sagen refereret i U. 2004.698Ø.

U.1991.781Ø afgjorde at en tidligere retssag mellem de samme parter ikke havde negativ retskraft i en ny sag om samme spørgsmål, der blev støttet på andre anbringender.

Også i nærværende sag er der ændrede anbringender bl.a. vedr. de sagsøgtes stilling som henholdsvis repræsentant for pressen henholdsvis videnskabsmand, og det ændrer afgørende sagens identitet.

Nærværende sag ligner for en umiddelbar betragtning en tidligere sag mellem sagsøger og Ekstrabladet, refereret i U. 2014.698Ø, men med i hvert fald to markante forskelle, nemlig

- at krænkeren i den tidligere sag var journalist, hvor krænkerne i nærværende sag henholdsvis er videnskabsmand og et forlag, der giver udtryk for at udgive et forskningsresultat, og
-
- at beskyldningen i 2004-dommen vedrørte en udtalelse om, at sagsøger ”..var medvirkende til ...at DDR-borgere ...havtede i ...østtyske fængsler...”, hvor sagsøgte 1 i nærværende sag har strammet sprogbrugen til at angive, at sagsøger ”...var skyld i...” det samme.

Det fremgår ikke af 2004-dommen, om den almindelige ulovbestemte mortifikationsadgang er blevet påberåbt.

Det fremgår derimod af 2004-dommen, at det har været et bærende element i landsrettens dom, at sagsøgte optrådte i sin egenskab af repræsentant for pressen.

Landsrettens præmisser udtaler således, på side 709, bl.a. følgende:

”Hensynet til ytringsfriheden indgår som et overordentligt tungtvæjende lod i vægtskålen ... Dette indebærer anerkendelse af en ganske vidtgående ytringsfrihed for pressen, og der må derfor indrømmes pressen adgang til, som offentlighedens kontrol- og informationsorgan (”public watch-dog”), når der er faktisk grundlag for kritisk omtale, i en vis grad at overdrive og provokere i forbindelse med omtale af disse spørgsmål.”

Ingen af de sagsøgte i nærværende sag har optrådt som repræsentant for pressen, og bedømmelsesnormen vedrørende udsagnet i påstand 1.1. er derfor ikke den samme som i 2004-dommen.

Tværtimod må det antages, at der gælder en særlig streng ansvarsnorm i forhold til personer, der udtrykker sig som videnskabsmænd, således som sagsøgte 1 har gjort det.

Sagsøgte 1 har selv i svarskriftet erkendt, at den påklagede udtalelse, jf. stævningsspåstand 1.1., er fremsat som et led i et videnskabeligt arbejde, hvorfor udtalelsen skal bedømmes som sådan og ikke som en finke, der røg af panden som led i en presse-mæssig dækning, hvor der skal være spillerum for en vis grad af overdrivelse og provokation.

Det må således antages, at sagsøgte 1 er omfattet af den personkreds, hvis arbejde kan bedømmes efter bekendtgørelse nr. 306 af 20. april 2009 om udvalgene for videnskabelig uredelighed.

Det bemærkes særligt, at Østre Landsrets dom fra 2004 på side 709 klart angiver, at det

” ... ikke er godt gjort, at der skete arrestationer efter at sagsøger havde bistået Stasi med efterforskningen og optrævlingen af organisationen (Ost-West-Transfer)...”

og at sagsøgte 1 som videnskabsmand må have - eller burde have - været klar over, at der ikke er dækning for den af nærværende sags påstand 1.1. påklagede udsagn.

Der henvises i øvrigt til stævningens pkt. 3.7., 3.11.-3.14

Det bemærkes i øvrigt, at Civilstyrelsen og Procesbevillingsnævnet har givet afslag på fri proces til sagsøger ud fra de særlige regler om tilbageholdenhed med fri proces til sagsøger i injuriersager, jf. retsplejelovens § 328, stk. 4. Der er således ikke givet afslag ud fra reglerne om retskraft.

Sagsøgte 1 har i sit svarskrift, side 3, sidste afsnit, anført, at ”... såvel Landsret som Højesteret har afgjort spørgsmålet en gang tidligere...”. For den gode ordens skyld bemærkes, at det er ukorrekt, at Højesteret tidligere

har taget stilling til sagen. Højesteret har således kun tidligere taget stilling til om Pressenævnets kendelser kunne indbringes for domstolene og har således ikke taget stilling til det materielle indhold af sagen refereret i U.2004.698Ø og da slet ikke taget stilling til det materielle indhold af nærværende sag, der - som det fremgår ovenfor - ikke er identisk med den tidligere sag.

Retten's begrundelse og afgørelse

Det fremgår af Østre Landsrets dom af 31. januar 2002, som gengivet i Højesterets dom af 15. oktober 2002 (U 2003.71H), sagsøger mod Pressenævnet:

"For så vidt angår det anførte i artiklerne om infiltration, rufferi, socialt bedrageri og medvirken til fængsling af systemkritikere fremgår det, at Ekstra Bladets oplysninger herom bygger på informationer i papirer, som bladet har fået udleveret fra Gauk-arkivet i Berlin, d.v.s. fra Stasimyndighederne. Efter sammenhængen ses de nævnte beskyldninger mod sagsøger således at stamme fra dokumenter i det tidligere DDR's arkiver om sagsøgers egne oplysninger til de østtyske myndigheder og disse myndigheders oplysninger om sagsøger."

Ved Københavns Byrets dom af 25. juni 2002, som gengivet i Østre Landsrets dom af 19. november 2003 (U 2004.698Ø), sagsøger mod ansvarshavende redaktør **Person 1** og journalisterne **Person 2** og **Person 3**, behandlede bl.a. sagsøgers påstande om mortifikation af udtalelserne:

"Han er medansvarlig for, at adskillige DDR-borgere havnede i østtyske fængsler."

"Gennem sit stikkeri for Stasi var agenten "**Navn 1**" således medvirkende til, at adskillige DDR-borgere havnede i umenneskelige østtyske fængsler."

"**N1**" sendte system-kritikere i Stasi-fængsel. Østtyske system-kritikere blev fængslet, da spionen "**N1**" hjalp Stasi med at optræfle flugtrute ud af DDR."

Navn 1 (N1)

"System-kritikere fængslet da Stasi-agenten "**N1**" infiltrerede flugtrute ud af DDR."

Københavns Byret anførte i præmisserne herom:

"Efter de foreliggende oplysninger om, at sagsøger har skaffet oplysninger til den østtyske efterretningstjeneste om organisationen Ost-West Transfer, og da sagsøgeren som alle andre kendte konsekvenserne for de personer, der flygtede eller medvirkede til, at østtyskere flygtede fra DDR, finder retten

ikke, at der ved Ekstra Bladets omtale heraf i sammenhæng med beskrivelsen af sagsøgers aktiviteter er fremsat en ubeføjet sigtelse. Sagsøgers påstand om mortifikation tages derfor ikke til følge."

Under sagens behandling i Østre Landsret behandlede alene mortifikationspåstandene vedrørende udtalelserne:

"Gennem sit stikkeri for Stasi var agenten ' N1 ' således medvirkende til, at adskillige DDR-borgere havnede i umenneskelige østtyske fængsler."

"' N1 ' sendte system-kritikere i Stasi-fængsel."

Østre Landsret anførte i præmisserne herom:

"Landsretten lægger til grund, at Stasis efterforskning vedrørende organisationen Ost-West Transfer førte til arrestationen af flere borgere i DDR. Det er ubestridt, at N1 bistod Stasi med denne efterforskning, som han efter sin egen forklaring var personligt engageret i. Ifølge Stasis rapport af 17. september 1985 bidrog informationer fra N1 til at "knuse denne sluseorganisation", og det må have stået ham klart, at hans virksomhed med stor sandsynlighed kunne blive en medvirkende årsag til, at borgere i DDR blev arresteret. Retten finder herefter ikke, at det udgør en retsstridig krænkelse af N1's ære, at det i Ekstra Bladet blev anført, at han medvirkede til, at adskillige DDR-borgere havnede i umenneskelige østtyske fængsler, eller at han sendte systemkritikere i Stasi-fængsel. Det forhold, at det ikke er godtgjort, at der skete arrestationer, efter at N1 havde bistået Stasi med efterforskningen og optrevlingen af organisationen, kan ikke føre til et andet resultat."

Herefter findes sagsøger ikke at have retlig interesse i en fornyet prøvelse af et lignende udsagn, hvorfor de sagsøgte påstand tages til følge.

Det kan ikke føre til at andet resultat, at domstolene tidligere har taget stilling til udsagn om at sagsøger "medvirkede til" at adskillige DDR-borgere havnede i umenneskelige østtyske fængsler, og ikke som i nærværende sag at sagsøger "var skyld i" at flere østtyske borgere havnede i østtyske fængsler.

Thi kendes for ret:

Sagen afvises.

Retten hævet.

Dommer